

ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ

УДК 336,14:005(477):[33-049.5:336-049,5

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-266-1-107-114

КАРПЕНКО Л. М.,
ВОРОНЖАК П. В.

Національний університет державної податкової служби України

ІНСТИТУЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО
КОНТРОЛЮ: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

У статті автор приділяє увагу питанням інституційного середовища механізму державного фінансового контролю на рівні місцевих бюджетів; здійснено аналіз процесів організації та проведення державного фінансового контролю господарської діяльності в Україні та Одеській області; обґрунтовано напрями та наведено практичні рекомендації щодо підвищення його ефективності. Прикладні аспекти державного фінансового контролю господарської діяльності досліджено на основі законодавчого та економіко-правового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання, міжнародних та національних вимог і стандартів щодо фінансового контролю. Викладені у роботі наукові результати та практичні рекомендації надають можливість удосконалення проведення державного фінансового контролю господарської діяльності в Україні та обґрунтування напрямів і практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності. Проведений аналіз за обраною проблематикою дослідження забезпечує концептуальною базою процесне моделювання механізму бюджетного управління в координатах системи економічної безпеки; формує платформу розбудови бюджетного та податкового механізмів. Перспективами подальших досліджень виступає вдосконалення питань щодо механізму ефективного функціонування бюджетної сфери та здійснення інтегрованого управлінського аналізу.

Ключові слова: державний фінансовий контроль, державний аудит, інституційне середовище, державна фіскальна служба, місцеві бюджети, податковий механізм, органи управління бюджетом, державний бюджет, державна фіскальна служба.

KARPENKO L.,
VORONZHAK P.

National University of the State Fiscal Service of Ukraine

INSTITUTIONAL ENVIRONMENT MECHANISM OF STATE FINANCIAL
CONTROL: VECTORS OF DEVELOPMENT

In the article the author pays attention to the issues of the institutional environment of the mechanism of state financial control at the level of local budgets; the analysis of the processes of organization and implementation of the state financial control of economic activity in Ukraine and the Odessa region was carried out; the directions are substantiated and practical recommendations for improving its efficiency are given. Applied aspects of the state financial control of economic activity are investigated on the basis of legislative and economic-legal support of activity of subjects of management, international and national requirements and standards concerning financial control. The scientific results and practical recommendations provided in the work provide an opportunity to improve the state financial control of economic activity in Ukraine and to substantiate directions and practical recommendations for improving its efficiency. The analysis carried out on the selected problem of research provides a conceptual basis for the process modelling of the mechanism of budgetary management in the coordinates of the system of economic security; forms a platform for the development of budget and tax mechanisms. Prospects for further research are the improvement of issues related to the mechanism of effective functioning of the budget sphere and the implementation of integrated management analysis. One of the tools of public administration that allows them to achieve the specified tasks and reduce the number of problematic issues related to the activities of state and municipal sectors, in particular in the field of foreign economic activity, is the state financial control, and in the part of local finances, the state audit execution of local budgets. The analysis carried out on the selected research problem provides an instrumental basis for the process modelling of the budget management mechanism in the coordinates of the system of economic security; forms a platform for the development of the budget and tax mechanism. Prospects for further research are the improvement of issues related to the mechanism of effective functioning of the budget sphere and the implementation of integrated management analysis. Improving the financial control of the formation and use of local budget funds is an extremely important task, the solution of which will contribute to increasing the level of financial independence of local self-government bodies, quality implementation of the tasks and functions entrusted to them. Budget support is implemented through the use of methods of budget financing, lending, etc. Each of these methods has its own peculiarities of their application in practice. Budget financing takes into account the conditions for determining the amount of funding, the frequency of transfer of funds, the rates of expenditure for a specific type of expenditure, etc. In order to finance appropriate measures or programs, it is necessary to work out and legally establish forms of resource mobilization through taxes, fees and other payments. The implementation of the proposed measures will promote the practice of auditing as a form of public financial control, and, based on its results, recommendations for a budgetary institution aimed at improving the system of management of the budget available in it.

Key words: state financial control, state audit, institutional environment, state fiscal service, local budgets, tax mechanism, budget management bodies, state budget, state fiscal service.

Постановка проблеми. Сучасний етап соціально-економічного розвитку України потребує підвищення ролі держави в системі управління економікою, посилення боротьби з корупцією та

правопорушеннями в економічній сфері. Водночас, прагнення до постійного вдосконалення процесу державного управління передбачають необхідність наукового аналізу перетворень і розуміння та усвідомлення тих організаційно-економічних механізмів, які використовуються державою під час здійснення своїх основних функцій. Найважливішою в цьому відношенні є створена система фінансового контролю, яка має забезпечити рівновагу та збалансованість суспільного розвитку. Сучасні умови невідомого розвитку суспільства, загострених суперечливою реалізацією соціально-економічних процесів і політико-адміністративних реформ в Україні, обумовили необхідність застосування вдосконалених методологічних підходів до формування механізмів бюджетного управління крізь призму державного управління. Оскільки процес управління фактично являє собою постійний повторюваний процес прийняття і реалізації рішень, то застосування концептуальної методології моделювання механізму бюджетного управління у контексті застосування низки методів дають можливість сконцентрувати увагу на найбільш істотних і мінливих взаємозв'язках та закономірностях, які дозволяють спроектувати систему управління бюджетним процесом у координатах економічної безпеки країни.

В сучасних умовах фінансовий контроль за бюджетними коштами є актуальною і складною проблемою, тому що рівень економічного і соціального забезпечення фінансової стабільності держави та окремих територій залежить від рівня виконання бюджетів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методичні засади та проблематика адміністрування бюджетним та податковим процесами представлені в працях В. Андрущенко, В. Базилевича, Т. Бондарук, П. Воронжака, В. Гейця, О. Гетманець, Л. Грицак, Л. Гуцаленко, В. Дерій, І. Іванової, В. Куйбіди, М. Коцупатрого, Є. Дейнеки, Л. Карпенко, Л. Коваленко, Ю. Кравченко, І. Луніної, В. Опаріна, К. Процун, В. Симоненко, І. Стефанюк, Т. Федченко, О. Скорби, Н. Хрущ, В. Шевчука та інших науковців. Однак окремі питання, зокрема, інституційне середовище механізму державного фінансового контролю на рівні місцевих бюджетів, механізм організації та порядок проведення державного фінансового контролю господарської діяльності в Україні потребують подальшого дослідження. Виникає потреба вдосконалення та розширення дослідження цієї проблематики.

Мета роботи полягає у дослідженні питань інституційного середовища механізму державного фінансового контролю на рівні місцевих бюджетів; аналіз процесів організації та проведення державного фінансового контролю господарської діяльності в Україні та Одеської області, обґрунтування напрямів і практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності.

Прикладні аспекти державного фінансового контролю господарської діяльності досліджено на основі законодавчого та економіко-правового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання, міжнародних та національних вимог і стандартів щодо фінансового контролю. Викладені у роботі наукові результати та практичні рекомендації надають можливість удосконалення проведення державного фінансового контролю господарської діяльності в Україні та обґрунтування напрямів і практичних рекомендацій щодо підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з інструментів державного управління, що дає змогу досягти виконання зазначених завдань та зменшити кількість проблемних питань, пов'язаних з діяльністю органів державного і комунального сектору, зокрема, у сфері зовнішньоекономічної діяльності, є державний фінансовий контроль, а в частині місцевих фінансів – державний аудит виконання місцевих бюджетів [1].

Державний аудит – це вид професійної діяльності, націлений на підвищення ефективності управління національними ресурсами, найважливішими з яких є державні фінанси, власність, природне багатство та інтелектуальний капітал [2, с.284].

Державний аудит – це процес перевірки та аналізу ефективності і законності використання державних та місцевих ресурсів, іншого державного майна, перевірки правильності здійснення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а також функціонування системи внутрішнього контролю суб'єктів державного аудиту [3].

Окрім визначень необхідно зазначити, що стандартами аудиту INTOSAI визначено, що державний аудит складається з двох основних видів – фінансового аудиту (regularity audit) та аудиту ефективності (performance audit) [4].

В умовах формування ринкових відносин держава змінює вид діяльності у соціальному та економічному секторах, що потребує відповідних змін і у сфері державного фінансового контролю та аудиту. Такий контроль за своєю природою є внутрішнім урядовим контролем, так як він є конституційним обов'язком уряду, пов'язаним із виконанням ним Закону про державний бюджет та інших законів України. Цей контроль є складовою процесу виконання управлінських функцій, покладених на уряд як вищий орган виконавчої влади [3].

Не випадково місцеве самоврядування здійснюється за принципом поєднання місцевих і державних інтересів, тому що дієвий контроль на всіх стадіях бюджетного процесу стосовно місцевих бюджетів у цілому забезпечує належне виконання державного бюджету.

На сьогодні контролюючими повноваженнями у сфері місцевих бюджетів наділені як органи державної влади, так і місцевого самоврядування, а також громадські інститути. Особливістю фінансового контролю на місцевому рівні є участь великої кількості суб'єктів. Вважається, що розмежування функцій

між цими органами, а також одночасне їх спрямування на контроль за місцевими бюджетами сприяє підвищенню використання коштів за цільовим призначенням.

Окрім органів місцевого самоврядування, контроль за місцевими бюджетами здійснюють Міністерство фінансів України, Державна аудиторська служба України (ДАСУ), Державна казначейська служба України (ДКСУ), органи Державної фіскальної служби України (ДФСУ) та інші органи державної виконавчої влади, які контролюють використання коштів місцевих бюджетів, а також державні адміністрації, яким обласні та районні ради делегують свої виконавчі повноваження. Однак, якщо є спеціальним органом державного фінансового контролю (ДФК), тобто контроль є основним і єдиним завданням цих органів, то ДФСУ, ДКСУ, внутрішні контрольні підрозділи виконують контрольні функції паралельно з іншими покладеними на них завданнями.

Державна фінансова підтримка місцевого самоврядування спонукає до контролю за законним, доцільним, економічним, ефективним та раціональним витрачанням бюджетних коштів і належним їх обліком.

Оскільки в Україні діє єдиний казначейський рахунок, до якого входить сектор місцевих органів влади, це має забезпечувати моніторинг фінансових операцій та асигнувань на предмет їх відповідності затвердженій бюджетній пропозиції. Але це не забезпечує виявлення розтрат коштів внаслідок кримінальних дій, які важко виявити навіть державним аудиторам. Саме тому, важливе значення має політичний контроль громадян та положення про процедури, які місцеві органи можуть самі ініціювати для вирішення своїх внутрішніх конфліктів. Отже, необхідно зосередитись на розвитку основ місцевої демократії, а не на зміцненні контролю з центру [5].

Ще одним важливим кроком до вдосконалення механізму проведення аудиту місцевих бюджетів має стати не зміцнення зовнішнього аудиту, а сприяння створенню та розвитку внутрішнього аудиту в місцевих органах влади. Підвищені якості та оперативності аудиту неможливо задовольнити лише шляхом вдосконалення традиційних підходів. В цьому випадку варто вдатись до вирішення нових завдань та глибших перетворень на основі існуючих проблем [6].

Для вирішення існуючих проблем доцільно було б створити єдине правове поле шляхом зміни діючого законодавства. Це підштовхне до розвитку системи державного фінансового контролю, включаючи і аудит виконання місцевих бюджетів як складову частину державного управління.

Вітчизняна система ДФК розглядається як трирівнева модель, у якій найвищим рівнем контролю є централізований зовнішній контроль від імені Уряду та Парламенту. З метою забезпечення проходження такого контролю на другому рівні діють децентралізовані підрозділи внутрішнього аудиту, які оцінюють та підтримують ефективність діючої системи внутрішнього контролю, яка і є останнім рівнем, на якому базується система ДФК (рис. 1).

На стадії виконання місцевих бюджетів місцеві фінансові органи здійснюють контроль за відповідністю бюджетного розпису показникам затвердженого місцевого бюджету. Організуючи виконання місцевих бюджетів, фінансові органи контролюють як дохідну, так і видаткову його частину. Здійснюючи моніторинг доходів, вони повинні своєчасно виявляти відхилення фактичних надходжень від запланованих та вживати відповідні заходи. Якщо за результатами квартального звіту виявиться, що загальний фонд бюджету недоотримує більше ніж 15% надходжень, фінансовий орган повинен підготувати зміни до бюджету, які передбачатимуть адекватне зменшення видаткової частини бюджету.

До складу органів ДАСУ входять Держаудитслужба та її міжрегіональні територіальні органи: Північний офіс Держаудитслужби; Північно-східний офіс Держаудитслужби; Південний офіс Держаудитслужби; Західний офіс Держаудитслужби; Східний офіс Держаудитслужби.

ДАСУ реалізує державний фінансовий контроль через здійснення:

- державного фінансового аудиту;
- перевірки державних закупівель;
- інспектування (ревізії);
- моніторингу закупівель;
- контролю за станом внутрішнього аудиту [12].

Практична сторона роботи. Результати проведеного дослідження показали, що у 2014–2017 роках робота ДФСЕ спрямовувалась на зниження адміністративного тиску на сумлінних платників податків та підвищення ефективності контрольно-перевірочних заходів стосовно ризикових суб'єктів господарювання. За результатами опрацювання даних ризикоорієнтованої системи до плану-графіка проведення документальних планових перевірок на 2015 рік включено 4912 суб'єктів господарювання та 3,3 тис. фізичних осіб-підприємців, що майже на 26 % менше порівняно з 2014 роком [13].

З метою виявлення та відпрацювання фактів порушення вимог чинного законодавства, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та іншими правопорушеннями, посадовими особами підрозділів боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом взято участь у 581 перевірці, у т. ч. планових – 496, позапланових – 85. Також підрозділами боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, складено 1472 матеріали з ознаками кримінальних правопорушень, за результатами розгляду яких у Єдиному реєстрі досудових розслідувань обліковано 764 кримінальні правопорушення, відшкодовано завданих державі збитків на суму 174,6 млн грн, накладено арешт на майно в сумі 218,2 млн грн, вилучено майна на суму 27,7 млн грн [14].

Рис. 1. Інституційні складові державного фінансового контролю (ДФК) України у контексті функціонального розподілу
Джерело: вдосконалено автором на підставі [1, 2, 7–11, 14])

У розрізі областей найбільшу кількість перевірок органи ДФС у 2015 році здійснили по Дніпропетровській області – 2153, що на 26,6% менше ніж у 2014 році. За кількістю перевірок, проведених ДФС, Дніпропетровську область випереджає лише м. Київ, по якому у 2015 році проведено 3494 перевірки, а у 2014 році – 6192. По м. Київ були й найбільші донарахування як у 2015, так і у 2014 році. На другому місці за обсягом донарахувань у 2015 році була Одеська область, по якій сума донарахованих грошових зобов'язань склала 270,2 млн грн.

У табл. 1. наведено темпи росту макроекономічних показників та зборів податкових платежів за 2017 р. ДФС Одеської області у %.

Протягом 2017 року за платежами, які контролюються ГУ ДФС в Одеській області, до Зведеного бюджету надійшло 18 135,2 млн грн, що на 4 069,4 млн грн, або на 28,9 % більше показника 2016 року, до Державного бюджету зібрано 7 626,8 млн грн, що на 1 726,1 млн грн, або 29,3% більше надходжень

2016 року, до місцевих бюджетів мобілізовано 10 508,4 млн грн, що на 2 343,3 млн грн, або 28,7% більше надходжень 2016 року. Завдяки сумлінним платникам податків та злагодженої роботі колективу органів ГУ ДФС в Одеській області вдалося успішно завершити 2017 бюджетний рік, забезпечивши 100% виконання доведеного ДФС індикативного показника за надходженнями до Державного бюджету (+416,5 тис. грн).

Таблиця 1

**Темпи росту макроекономічних показників та зборів податкових платежів
за 2017 р. ДФС Одеської області**

Показник	Темпи росту макроекономічних показників, % /11 міс. 2017 р. до 11 міс. 2016 р.	Бюджет	Темп росту збору податкових платежів, % /12 міс. 2017 р. до 12 міс. 2016р .
Індекс промислової продукції	114,5	В зведений бюджет	128,9
Індекс сільськогосподарської продукції	100,0	В державний бюджет	129,3
Індекс будівельної продукції	140,3	В місцевий бюджет	128,7
Вантажообіг	105,8	Середній темп приросту за 2017 р.: 29,0%	
Пасажирообіг	97,3		
Оборот роздрібної торгівлі	113,7		
Індекс споживчих цін	113,3		

Джерело: складено автором.

До місцевих бюджетів виконання доведеного ДФС індикативу склало 108,7%, понадпланові надходження – 840,4 млн грн (індикатив – 9668,0 млн грн, факт – 10 508,4 млн грн). Протягом 2017 року завдання ДФС по надходженням до Загального фонду Державного бюджету перевиконано на 15,5 млн грн, рівень виконання складає 100,2 %.

Основою фінансової бази органів місцевого самоврядування є місцеві бюджети, в доходах яких центральне місце належить податкам, зборам та платежам, контроль за справляння яких покладено на органи фіскальної служби України. Основними джерелами наповнення місцевих бюджетів у 2017 році були податок з доходів фізичних осіб (58 %), плата за землю (18 %), єдиний податок (14 %) та акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю (4 %).

На території області представлено різні види економічної діяльності, проте впродовж 1997–2017 років область тримає позиції за типом економіки з орієнтуванням на сферу послуг та торгівлі. Серед видів економічної діяльності у 2017 році основними бюджетоформуючими галузями в загальних надходженнях до зведеного бюджету були транспорт і зв'язок (16 %), оптова та роздрібна торгівля (по 15 %), сільське господарство (13 %).

Протягом 2017 року організація роботи із забезпечення адміністрування податків і зборів та інших платежів здійснювалась на високому рівні. Забезпечено виконання індикативних показників надходження платежів за основними бюджетоутворюючими податками.

Далі у табл. 2-3 наведено фрагменти Звіту про результати діяльності Держаудитслужби, її міжрегіональних територіальних органів (ревізія, перевірка) та апарату Південного офісу Держаудитслужби (Одеська область) за 2018 рік.

Таблиця 2

**Звіти про результати діяльності Держаудитслужби,
її міжрегіональних територіальних органів (ревізія, перевірка) та апарату Південного офісу
Держаудитслужби (Одеська область) за 2018 рік (Фрагмент, Розділ 1)**

ПОКАЗНИКИ	Код рядка	ДАСУ	Одеська область
		Кількість (фактів, об'єктів)	Кількість (фактів, об'єктів)
1	2	3	4
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ	x	x	x
1. Виконано прямих доручень і звернень Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної Ради України, народних депутатів України	010	1469	0
2. Проведено заходів державного фінансового контролю (всього), у тому числі:	020	1611	86
2.1. Ревізій певного комплексу або окремих питань фінансово-господарської діяльності (всього), у тому числі:	021	1392	81
- за зверненням правоохоронних органів	022	289	9
- за результатами державних фінансових аудитів	023	69	2

1	2	3	4
2.2. Ревізій виконання місцевих бюджетів	024	9	4
2.3. Перевірок закупівель	025	3	0
2.4. Перевірок у складі робочих груп (комісійних перевірок)	026	98	1
2.5. Моніторинги закупівель	027	109	0
3. Проведено зустрічних звірок (всього), у тому числі:	030	5206	174
4. Кількість підприємств, установ і організацій, охоплених контролем (всього), у тому числі:	040	1546	82
- ревізіями	041	1373	81
- перевітками закупівель	042	4	0
- комісійними перевірками	043	94	1
- моніторингами закупівель	044	77	0
5. Кількість підприємств, установ і організацій, в яких виявлено фінансові порушення (всього), у тому числі:	050	1344	79
6. Розглянуто звернень громадян, посадових осіб підприємств, установ і організацій	060	3944	244
7.1. Ініційовано прийняття законодавчих і нормативно-правових актів	070	15	0
- у тому числі регуляторних	071	2	0
7.2. Прийнято законодавчих і нормативно-правових актів	072	12	0
із загальної кількості затверджено Держаудитслужбою	074	2	0
8. Оприлюднено результатів роботи (в друкованих та Інтернет-виданнях, через телебачення, радіомовлення тощо)	080	13643	2578

Таблиця 3

**Звіт про результати діяльності діяльності Держаудитслужби,
її міжрегіональних територіальних органів (ревізія, перевірка) та апарату Південного офісу
Держаудитслужби (Одеська область) за 2018 рік (Фрагмент, Розділи 2-3)**

ПОКАЗНИКИ	Код рядка	ДАСУ		Одеська область	
		Кількість (фактів, об'єктів)	Сума, всього, тис. грн.	Кількість (фактів, об'єктів)	Сума, всього, тис. грн.
Розділ II. ВІДОМОСТІ ПРО ВИЯВЛЕНІ ПОРУШЕННЯ ТА НЕДОЛІКИ	x	x	x	x	x
1. Обсяг охоплених контролем фінансових та матеріальних ресурсів (всього)	100	x	392 893 157,00	x	18 104 625,17
2. Обсяг охоплених контролем процедур закупівель (всього)	110	x	78 587 295,76	x	4 132 191,49
3. Виявлено порушень законодавства, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів	200	1 260	2 249 979,69	77	213 460,15
4. Виявлено порушень законодавства у сфері закупівель (всього)	300	93	929 338,45	1	2 512,39
5. Виявлено порушень законодавства, що призвели до недоотримання фізичними особами належних їм фінансових і матеріальних ресурсів	400	177	13 959,40	21	776,71
6. Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів	500	620	1 389 227,79	3	16 598,73
7. Виявлено фактів неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій, що можуть призвести до втрат фінансових і матеріальних ресурсів у подальшому	600	1 807	574 754,49	3	10 710,22
Розділ III. ВІДОМОСТІ ПРО СТАН УСУНЕННЯ ПОРУШЕНЬ ТА НЕДОЛІКІВ	x	x	x	x	x
1. Усунуто фінансових порушень, що призвели до втрат фінансових і матеріальних ресурсів	1000	1 923	960 294,34	110	174 540,61
2. Відшкодовано фізичним особам фінансових і матеріальних ресурсів шляхом відповідних донарахувань, виплат, повернень тощо	1100	141	4 497,80	17	610,40
3. Відшкодовано втрат фінансових і матеріальних ресурсів, допущених внаслідок неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій	1200	11	29 958,51	0	0,00
4. Попереджено втрат фінансових і матеріальних ресурсів внаслідок неефективних управлінських дій (рішень) або ризикових операцій	1300	19	2 462,94	0	0,00

Висновки. Аналіз сучасного стану державного фінансового контролю господарської діяльності в Україні засвідчує, що до головних її недоліків можна віднести нездатність запобігти використанню бюджетних коштів не за цільовим призначенням; несвочасне та не повне повернення бюджетних кредитів і позик в бюджетну систему; безсистемність і неупорядкованість дій контролюючих органів; відсутність

скоординованого плану заходів зі здійснення фінансового контролю як за надходженням доходів до всіх рівнів бюджетної системи, так і за цільовим і ефективним використанням бюджетних коштів; відсутність дієвого механізму застосування відповідальності та санкцій до порушників фінансової дисципліни. Вважаємо, що сьогодні недостатньо здійснюється комплексний аналіз діяльності бюджетних установ та результатів проведених контрольних заходів, недостатньо приділяється уваги розгляду причин, що спричинили порушення з метою надання ґрунтовних рекомендацій керівникам відповідних установ для попередження та недопущення порушень у майбутньому.

Підводячи підсумок аналізу діючої системи державного фінансового контролю господарської діяльності, слід зазначити, що незважаючи на проведення численних контрольних заходів щодо суб'єктів господарської діяльності різних форм власності порушення продовжують мати системний характер, що обумовлено:

- недостатністю попереднього контролю;
- відсутністю системи належного поточного контролю розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів та державних органів, які здійснюють фінансування у межах затверджених бюджетних асигнувань, за збереженням коштів і матеріальних цінностей, їх економним, раціональним та ефективним витрачанням, дотриманням порядку здійснення фінансових операцій;
- відсутністю методики визначення ефективності використання фінансових коштів, в основі якої повинен бути алгоритм розрахунку втрат при їх зайвому витрачанні;
- недосконалістю механізму виділення бюджетних коштів суб'єктам господарської діяльності, який, зокрема, повинен визначати повний перелік уніфікованих форм документів, на основі яких здійснюється планування, облік звітування про використання цих коштів;
- відсутністю порядку визнання недійсними угод, укладених без проведення тендерних торгів, та механізму визнання недійсною процедури закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти, якщо її проведено з порушенням вимог законодавства;
- недосконалістю законодавчої бази регулювання порядку здійснення державних запозичень та їх використання;
- послабленням вимогливості і недостатнім реагуванням з боку керівників усіх рівнів на фінансові порушення, допущені посадовими та матеріально відповідальними особами, та неналежною роботою бухгалтерських служб у здійсненні попереднього і поточного контролю за законністю витрат і використання майна.

Одним з пріоритетних напрямків фіскальної служби є активізація діалогу з бізнесом, дотримуючись стратегічного курсу державної політики, що спрямовується на створення сприятливого бізнес-клімату, зосередивши увагу на добровільну сплату податків [14].

У цілому, проведений аналіз за обраною проблематикою дослідження забезпечує інструментальною базою процесне моделювання механізму бюджетного управління в координатах системи економічної безпеки; формує платформу розбудови бюджетного та податкового механізму. Перспективами подальших досліджень виступає вдосконалення питань щодо механізму ефективного функціонування бюджетної сфери та здійснення інтегрованого управлінського аналізу.

Удосконалення фінансового контролю формування й використання коштів місцевих бюджетів є вкрай необхідним завданням, розв'язання якого сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності органів місцевого самоврядування, якісному виконанню покладених на них завдань і функцій.

Вважаємо, що використання запропонованих теоретичних і методичних підходів до оцінки ефективності державного фінансового контролю взагалі та господарської діяльності зокрема дозволить істотно підвищити відповідальність за результативність контролю й підняти на новий щабель ефективність діяльності контролюючих органів.

Література

1. Буряк П. Ю. Концептуальні та методичні основи аудиту ефективності [Електронний ресурс] / П. Ю. Буряк // Національна бібліотека України імені Вернадського. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vldfa/2009_16/BurjakP.pdf.
2. Державний фінансовий контроль : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / Вітвицька Н. С., Чумакова І. Ю., Коцупатрий М. М. та ін. – Київ : КНЕУ, 2003. – 408 с.
3. Voronzhak P. Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration / Pavlo Voronzhak, Lidiia Karpenko (ed) // Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018. – Ostrava : VSB Technical University of Ostrava, 2018. – P. 659–668. – ISBN 978-80-248-4169-4, ISSN 2571-029X
4. Внутрішній контроль в умовах реформування системи державного фінансового контролю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / Дейнеко Є.В. – Х., 2014. – 20 с.
5. Karpenko L. The system of analytical tools of integrated managerial analysis for the activation strategy of the enterprise innovative investment development the system / L. Karpenko, P. Voronzhak // International Relations 2017: Current issues of world economy and politics: Conference proceedings 18th International Scientific Conference Smolenice Castle 30th November – 1st December 2017 [Volume of Scientific Papers]. – University of Economics in Bratislava, 2017. – P. 499–510. – ISBN 978-80-225-4488-7;
6. Karpenko L. Statement of Budgeting Management at Industrial Enterprises in Coordinates of the Financial and Economic Security System / L. Karpenko, P. Voronzhak // International Relations 2017: Current issues of world economy and politics: Conference proceedings 18th International Scientific Conference Smolenice Castle 30th November – 1st December 2017 [Volume of Scientific Papers]. – University of Economics in Bratislava, 2017. – P. 511–526. – ISBN 978-80-225-4488-7
7. Tetiana, H., Karpenko, L., Fedoruk, O., Shevchenko, I., & Drobnyazko, S. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 17(2), 1-10.

8. Tetiana, H., Maryna, C., Lidiia, K., Michail, M., Svetlana, D. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 17(3), 1-6.
9. Karpenko, L., Serbov, M., Kwilinski, A., Makedon, V. & Drobyazko, S. (2018). Methodological platform of the control mechanism with the energy saving technologies. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 17(5), 1-7.
10. Карпенко Л.М. Міжнародний досвід вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні: практика застосування / Л.М. Карпенко // *Матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. [«Економічні перспективи підприємництва в Україні»]*, (Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпень, 18-19 жовтня 2018). – Ірпень : Університет ДФС України, 2018. – Ч. 1. – 321 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 119).
11. Воронжак П.В. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування: практика застосування в Україні / П.В. Воронжак // *Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжн. уч. [«Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід»]*, (Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, м. Одеса, 26 жовтня 2018 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – С. 86–87.
12. Воронжак П.В. Концептуальні засади моделювання механізму бюджетного управління в координатах системи економічної безпеки / П.В. Воронжак // *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки.* – 2018. – № 6, Т. 1. – С. 252–259.
13. Lidiia Karpenko, Pavlo Pashko, Pavlo Voronzhak, Hanna Kalach, Mykola Nazarov, (2019). Formation of the system of fair businesspractice of the company under conditions of corporate responsibility. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 18 (2), 18. (Print ISSN: 1544-1458; Online ISSN: 1939-6104) Режим доступу: <https://www.abacademies.org/articles/Formation-of-the-system-of-fair-business-practice-of-the-company-1939-6104-18-2-339.pdf>
14. Данчевська І.Р. Організація та проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів України / І.Р. Данчевська // *Проблеми теорії та практики обліково-аналітичних наук : колективна монографія працівників і аспірантів кафедри обліку і аудиту ЛНУ ім. Івана Франка, жовтень 2016.* – С. 225–237.

References

1. Buriak P. Yu. Kontseptualni ta metodychni osnovy audytu efektyvnosti [Elektronnyi resurs] / P. Yu. Buriak // *Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni Vernadskoho.* – Rezhym dostupu : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vldfa/2009_16/BurjakP.pdf.
2. Derzhavnyi finansovyi kontrol : navch.-metod. posib. dlia samost. vyvch. dystsypliny / Vitvytska N. S., Chumakova I. Yu., Kotsupatryi M. M. ta in. – Kyiv : KNEU, 2003. – 408 s.
3. Voronzhak P. Vase alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration / Pavlo Voronzhak, Lidiia Karpenko (ed) // *Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018.* – Ostrava : VSB Technical University of Ostrava, 2018. – R. 659–668. – ISBN 978-80-248-4169-4, ISSN 2571-029X
4. Vnutrishnii kontrol v umovakh reformuvannia systemy derzhavnoho finansovoho kontroliu v Ukraini : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. ekon. nauk : spets. 08.00.08 «Hroshi, finansy i kredyt» / Deineko Ye.V. – Kh., 2014. – 20 s.
5. Karpenko L. The system of analytical tools of integrated managerial analysis for the activation strategy of the enterprise innovative investment development the system / L. Karpenko, P. Voronzhak // *International Relations 2017: Current issues of world economy and politics: Conference proceedings 18th International Scientific Conference Smolenice Castle 30th November – 1st December 2017 [Volume of Scientific Papers]*. – University of Economics in Bratislava, 2017. – R. 499–510. – ISBN 978-80-225-4488-7;
6. Karpenko L. Statement of Budgeting Management at Industrial Enterprises in Coordinates of the Financial and Economic Security System / L. Karpenko, P. Voronzhak // *International Relations 2017: Current issues of world economy and politics: Conference proceedings 18th International Scientific Conference Smolenice Castle 30th November – 1st December 2017 [Volume of Scientific Papers]*. – University of Economics in Bratislava, 2017. – R. 511–526. – ISBN 978-80-225-4488-7
7. Tetiana, H., Karpenko, L., Fedoruk, O., Shevchenko, I., & Drobyazko, S. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 17(2), 1-10.
8. Tetiana, H., Maryna, C., Lidiia, K., Michail, M., Svetlana, D. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 17(3), 1-6.
9. Karpenko, L., Serbov, M., Kwilinski, A., Makedon, V. & Drobyazko, S. (2018). Methodological platform of the control mechanism with the energy saving technologies. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 17(5), 1-7.
10. Карпенко Л.М. Міжнародний досвід вдосконалення системи державного фінансового контролю в Україні: практика застосування / Л.М. Карпенко // *Матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. [«Економічні перспективи підприємництва в Україні»]*, (Національний університет державної податкової служби України, м. Ірпень, 18-19 жовтня 2018). – Ірпень : Університет ДФС України, 2018. – Ч. 1. – 321 с. – (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 119).
11. Воронжак П.В. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування: практика застосування в Україні / П.В. Воронжак // *Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжн. уч. [«Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід»]*, (Одеський регіональний інститут державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, м. Одеса, 26 жовтня 2018 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2018. – С. 86–87.
12. Воронжак П.В. Концептуальні засади моделювання механізму бюджетного управління в координатах системи економічної безпеки / П.В. Воронжак // *Herald of Khmelnytskyi National University.* – 2018. – № 6, Т. 1. – С. 252–259.
13. Lidiia Karpenko, Pavlo Pashko, Pavlo Voronzhak, Hanna Kalach, Mykola Nazarov, (2019). Formation of the system of fair businesspractice of the company under conditions of corporate responsibility. *Academy of Strategic Management Journal*, London, 18 (2), 18. (Print ISSN: 1544-1458; Online ISSN: 1939-6104) Режим доступу: <https://www.abacademies.org/articles/Formation-of-the-system-of-fair-business-practice-of-the-company-1939-6104-18-2-339.pdf>
14. Данчевська І.Р. Організація та проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів України / І.Р. Данчевська // *Проблеми теорії та практики обліково-аналітичних наук : колективна монографія працівників і аспірантів кафедри обліку і аудиту ЛНУ ім. Івана Франка, жовтень 2016.* – С. 225–237.

Рецензія/Peer review : 30.12.2018

Надрукована/Printed : 04.02.2019
Рецензент: д. е. н., проф. Хрущ Н. А.